

Vergaderjaar 2014–2015

34 026

Wijziging van onder meer de Wet educatie en beroepsonderwijs inzake overgang van de wettelijke taken van kenniscentra beroepsonderwijs bedrijfsleven naar de Samenwerkingsorganisatie beroepsonderwijs bedrijfsleven

C

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 12 februari 2015

Deze memorie van antwoord wordt gegeven mede namens de Staatssecretaris van Economische Zaken.

Graag dank ik de leden van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap voor hun bijdrage aan het voorliggende wetsvoorstel. Hieronder ga ik in op de gestelde vragen.

De commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap constateert dat er een verband is tussen dit wetsvoorstel en toezegging T017562, welke inhoudt dat de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap toezegt de gevolgen van de bezuinigingen op de kenniscentra voor de aansluiting tussen opleiding en arbeidsmarkt te monitoren en maatregelen te nemen als het nodig is. De commissie constateert dat deze toezegging nog openstaat. Zij verzoekt de regering aan te geven wat de stand van zaken is.

De bezuiniging op de taken van de kenniscentra beroepsonderwijs bedrijfsleven is eerst dit kalenderjaar ingegaan. De effecten daarvan zijn dan ook nu nog niet zichtbaar, maar zoals toegezegd zullen deze goed worden gemonitord. Overigens behoeft minder rigoureuus te worden bezuinigd dan oorspronkelijk was afgesproken in het regeerakkoord en heeft de Samenwerkingsorganisatie beroepsonderwijs bedrijfsleven (SBB) straks een ruimer budget. Zoals al in de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel is gemeld, heeft het kabinet met ingang van 2016 een klein deel van de investeringsmiddelen, maximaal € 20 miljoen structureel, gereserveerd voor SBB voor de uitvoering van de wettelijke taken. Dat komt bovenop het oorspronkelijk afgesproken budget.

Aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt is in het hoger onderwijs geregeld via onder meer een doelmatigheidstoets met bekostigingsconsequenties. In het mbo wordt het bewaken van genoemde aansluiting overgelaten aan de regionale kenniscentra en, indien dit wetswijzigingsvoorstel wordt aangenomen, ondergebracht bij de stichting SBB. De leden van de VVD-fractie vragen of de regering kan aangeven hoeveel mbo-scholen en bedrijven bij de SBB zijn aangesloten.

Van oudsher zijn het mbo en het bedrijfsleven nauw met elkaar verbonden, zowel op landelijk niveau (via de kenniscentra) als in de regio. De huidige kenniscentra zijn landelijk georganiseerd maar hebben hun werkterrein in heel Nederland. Dat geldt straks voor SBB ook. In de sectorkamers van SBB wordt, door deelname vanuit mbo-instellingen en het sectorale bedrijfsleven, de verbinding met de regionale en sectorale aansluiting tussen beroepsonderwijs en bedrijfsleven gelegd. In de uitvoering van SBB werken de ongeveer 450 opleidingsadviseurs sectoraal-regionaal. Nederland kent 70 bekostigde mbo-instellingen (roc's, aoc's en vakscholen), talloze private onderwijsaanbieders en ruim 220.000 erkende leerbedrijven. Mbo-scholen zijn niet direct aangesloten bij de Stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (stichting SBB) maar alle scholen worden in het bestuur van de stichting en in de sectorkamers vertegenwoordigd. MBO Raad, AOC Raad en NRTO dragen leden voor. Datzelfde geldt voor de erkende leerbedrijven; in het bestuur hebben ook leden zitting op voordracht van werkgeversorganisaties en werknemersorganisaties (MKB Nederland, VNO-NCW, LTO Nederland, FNV, CNV en MHP).

De prikkel om de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt goed te regelen en zo nodig de instroom van studenten te beperken wordt niet ingegeven of versterkt door het onderwijsbekostigingssysteem. Anderzijds ondervindt het bedrijfsleven geen direct nadeel van een eventuele overcapaciteit in de opleidingen. Er is dus geen incentive voor de bedrijven om zo aan een overcapaciteit in de overleggen met de onderwijsinstellingen tegenwicht te bieden. In het hoger onderwijs liggen deze factoren ten grondslag aan het hanteren van een macrodoelmatigheidstoets bij nieuwe opleidingen. De leden van de VVD-fractie vragen zich dan ook af waarom de aansluiting onderwijs-beroepspraktijk in het mbo niet, net als in het hoger onderwijs, wordt vormgegeven middels een, bij voorkeur periodiek uit te voeren, macrodoelmatigheidstoets.

Kenmerkend voor het middelbaar beroepsonderwijs is de nauwe samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven. Vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en van het onderwijs stellen gezamenlijk vast voor welke beroepen er opleidingen moeten zijn en aan welke eisen een student moet voldoen om een diploma te behalen (kwalificatie-eisen). Bij de vaststelling van de kwalificatiedossiers is de arbeidsmarktbehoefte een belangrijk criterium. De landelijke kwalificatiestructuur biedt mbo-instellingen houvast bij het opstellen van hun onderwijsprogramma's en bovendien weet het bedrijfsleven vooraf wat zij van de afgestudeerden kunnen verwachten (civiel effect). Tegelijk bieden de vastgestelde kwalificatiedossiers voldoende ruimte aan scholen om opleidingen naar hun eigen inzicht te organiseren en in te richten en hierbij de wensen van het regionale bedrijfsleven te betrekken. De Inspectie van het Onderwijs houdt toezicht op de kwaliteit van de opleidingen, zoals die door de onderwijsinstellingen worden aangeboden. Recentelijk is door uw Kamer het wetsvoorstel macrodoelmatigheid (mbo) aangenomen. Dit wetsvoorstel verankert de plicht voor instellingen om bij het aanbod rekening te houden met de arbeidsmarktrelevantie en doelmatige besteding van overheidsmiddelen. Een onafhankelijke commissie kan de Minister adviseren over het handhaven van deze zorgplicht. Waar nodig kan de Minister ingrijpen op bestaand aanbod aan opleidingen. Een macrodoelmatigheidstoets daarnaast die vooraf toetst op arbeidsmarktrelevantie en een doelmatig georganiseerd aanbod van opleidingen heeft niet mijn voorkeur, want dit zou de ruimte van mbo-instellingen om samen met het bedrijfsleven tot een goed aanbod van opleidingen te komen te veel inperken en zou ook leiden tot onnodige regeldruk bij de instellingen. Dit blijkt ook uit de ervaringen van het hoger onderwijs, waar gewerkt wordt met een toets vooraf op doelmatigheid naast de accreditatie door de NVAO. Hogescholen en universiteiten

dringen aan op heroverweging van dit instrumentarium, zodat zij beter en sneller in staat zijn snel te anticiperen op ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. In het hoger onderwijs zijn er goede ervaringen met periodieke doorlichting van het bestaande onderwijsaanbod in de vorm van sectorplannen. Ook geeft de vorming van brede opleidingen door middel van samenvoeging van opleidingen de instellingen een grotere programmeervrijheid en studenten meer keuzemogelijkheden.

De leden van de VVD-fractie vragen of de overgang van de genoemde taken naar de SBB niet een organisch moment zou zijn om een macrodoelmatigheidstoets te overwegen en of het denkbaar zou zijn dat met het invoeren van een dergelijke toets als prikkel voor macrodoelmatigheid in het mbo een aantal taken die nu bij de SBB worden ondergebracht, net als in het hoger onderwijs, zouden kunnen worden overgelaten aan de instellingen zelf, met per saldo een verdere efficiencyverbetering. Zoals hierboven al is uiteengezet ben ik geen voorstander van een toets op arbeidsmarktrelevantie vooraf en ik zie de beoogde overgang van de wettelijke taken per 1-8-2015 dan ook niet als een geschikt moment dat te regelen. Er is niet voor gekozen om taken die nu naar SBB gaan bij de instellingen te beleggen, omdat er op de scholen al heel veel afkomt. Nog meer taken kunnen zij er nu niet bij hebben. Bij de evaluatie die in het wetsvoorstel is opgenomen, zal ook dit aspect aan de orde zijn.

Tijdens de behandeling in de Tweede Kamer is middels een amendement een evaluatiebepaling in het wetsvoorstel opgenomen (artikel VIIA). De leden van de VVD-fractie vragen of de regering bereid is om in de evaluatie ook expliciet de vraag te betrekken of de, blijkens de memorie van toelichting voorziene structurele bezuiniging van 80 miljoen is gerealiseerd en, zo niet, wat daarvan de oorzaak is.

De hoogte van het budget voor SBB wordt jaarlijks in de begrotingswetgeving vastgesteld en is daarmee al jaarlijks bij beide Kamers aan de orde. Ik zeg ook toe bij de evaluatie de vraag te betrekken of de beoogde bezuiniging (die zoals hierboven aangegeven, minder rigoureuus uitpakt dan oorspronkelijk was afgesproken) ook wordt gerealiseerd.

De leden van de VVD-fractie vragen of de regering bereid is genoemde evaluatie te zijner tijd ook aan de Eerste Kamer te doen toekomen. Vanzelfsprekend wil ik de evaluatie ook aan de Eerste Kamer doen toekomen.

In het wetsvoorstel is bepaald dat SBB geen andere activiteiten mag uitvoeren dan de wettelijke taken en de activiteiten die direct samenhangen met de juiste uitvoering van die taken. De SBB voert nu diverse activiteiten uit (zoals mbo-voorzieningen aan studenten, waaronder de studiebijsluiter en online stagemarkten). De leden van de VVD-fractie vragen of laatstgenoemde activiteiten onder de nu uitgesloten taken vallen; zo nee, wat hen daarvan onderscheidt en zo ja, of is geborgd dat deze taken worden overgenomen door andere partijen.

De activiteiten die SBB thans uitvoert, vloeien deels direct voort uit de huidige wettelijke taken van de kenniscentra. Zo is Stagemarkt.nl een initiatief van de samenwerkende kenniscentra. Dit past ook binnen de taak zoals neergelegd in het wetsvoorstel: het openbaar maken van erkende leerbedrijven en -organisaties. Ook ontvangt SBB op dit moment subsidie voor enkele andere activiteiten. Dat is ook straks mogelijk: naast de taken van SBB die in het wetsvoorstel expliciet zijn benoemd, is in het voorgestelde artikel 1.5.1, eerste lid, onderdeel g, van de Wet educatie en beroepsonderwijs het volgende opgenomen: «het uitvoeren van aanvul-

lende activiteiten ter bevordering van de aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt». Dat artikellid biedt ruimte voor activiteiten die in het verlengde liggen van de wettelijke taken.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
M. Bussemaker